

ODPOVĚDNOST STUDENTŮ UČITELSTVÍ ZA ŽÁKOVSKÉ VÝSLEDKY: PILOTNÍ STUDIE

PRE-SERVICE TEACHERS' RESPONSIBILITY FOR PUPIL OUTCOMES: PILOT STUDY

Pečivová Veronika, Lukášová Hana

Klíčová slova: odpovědnost učitele; žákovské výsledky; školní úspěšnost; studenti učitelství

Key words: teacher responsibility; pupil outcomes; academic achievement; pre-service teachers

Cílem příspěvku je představit výsledky pilotního výzkumu subjektivní odpovědnosti učitele za žáka u studentů učitelství prvního stupně základní školy a porovnat výsledky s předchozím výzkumem. Výzkumným záměrem dotazníkového šetření bylo zjištění, zda studenti učitelství přisuzují žákův úspěch či neúspěch sobě nebo ho naopak připisují žákovi.

Perspektiva nazírání na odpovědnost učitele za výsledky žáka může být vnější nebo vnitřní. Předmětem našeho šetření byla učitelská odpovědnost vnitřní, kterou můžeme také označit jako subjektivní (Mareš, Skalská, Kantorková, 1994) nebo osobní – personal (Guskey, 1981). Výsledky předchozích výzkumných šetření ukazují, že učitelé mají tendenci připisovat úspěch žáka sobě, zatímco žákův neúspěch připisují žákovi (Mareš, Skalská, Kantorková, 1994; Guskey, 1981). Tento trend se potvrdil také u studentů učitelství. Někteří autoři zkoumají učitelskou odpovědnost za výsledky žáka v širším kontextu a hledají souvislosti s vnímanou odpovědností a dalšími koncepty, v našem předvýzkumu jsme se ovšem zaměřili výhradně na učitelskou odpovědnost.

Pro náš výzkum jsme zvolili kvantitativní metodu dotazníku (Dotazník k míře subjektivní odpovědnosti studenta učitelství za žáka - Mareš, Kantorková, 1991 in Lukášová-Kantorková, 2013), vycházející z Guskyeho (1981) dotazníku RSA (Responsibility for Student Achievement). Dotazník obsahuje 20 položek, které představují určitou pedagogickou situaci žákovského úspěchu či neúspěchu. Respondent má na výběr dvě možnosti, z nichž jedna označuje jako příčinu žáka a druhá učitele. Náš výzkumný soubor tvořili studenti oboru učitelství prvního stupně základní školy.

Přestože se jedná o pilotní výzkum, data ukazují, do jaké míry studenti učitelství připisují odpovědnosti za žákovský úspěch či neúspěch sobě nebo žákovi. Výsledky šetření bohužel neobjasňují faktory, které učitelskou odpovědnost

za výsledky žáka ovlivňují. Zaměření našeho budoucího výzkumu bude mít proto také kvalitativní charakter za účelem hlubšího poznání výzkumného problému.

Abstract: Although teacher responsibility is a rather frequently investigated topic, less attention has been paid to the teacher perception of his/her responsibility for pupil outcomes. Our aim is to presents results of the pilot testing of pre-service primary teachers with the objective to reveal teacher trainees' approach to their responsibility for pupils' success or failure. We focus on their subjective (Mareš, Skalská, Kantorková, 1994), personal (Guskey, 1981) responsibility. As for the methods, the respondents were invited to complete a quantitative research questionnaire of pre-service teacher responsibility for pupil outcomes (Mareš J., Kantorková, H., 1991 in Lukášová-Kantorková, 2013). Despite its preliminary character, the research would seem to indicate how pre-service teachers perceive their influence on pupils' results and to what extent they tend to attribute responsibility for the pupils' achievement or failure to pupils.

Literatura/References:

- Guskey, T. R. (1981). *Measurement of the responsibility teachers assume for academic successes and failures in the classroom*. Journal of Teacher Education, 32(3), 44–55.
- Lukášová-Kantorková, H. (2003). *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitelů (teorie, výzkum, praxe)*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta.
- Mareš, J., Skalská, H., Kantorková, H. (1994). *Teacher subjective responsibility for pupil school achievement*. Pedagogika, 44 (1). Praha: PedF UK, 23–36.